

Бабенко. Найпоширеніший тип українських прізвищ, утворений від прізвиська «баба» і суфікса «-енко», що має значення «син», отже, дослівно означає «бабин син».

Бережна. Прізвище походить від слова «берег»; це, напевне, свідчить про те, що власник прізвища проживав або був народжений біля берега.

Демочко. Демочко — одна із просторічних форм християнського чоловічого імені Дементій (від лат. «domo» — «приборкувати»).

Зубенко. За аналогією з прізвищем Бабенко, Зубенко — син Зуба. Здавна такими прізвищами, як Зуб, Зубар, Зубень «нагороджували» власника міцних, здорових зубів. Ще значення — завзятий жартівник-бешкетник, сперечальник чи гострослов.

Качур. Етимологія прізвища пов'язана з традиціями наших предків споживати рослинну та тваринну їжу. У результаті цього виникали прізвища, мотивовані назвами овочів, фруктів, тварин (качур дослівно — самець качки; селезень).

Лещенко — син людини з давнім прізвищем Лещ. Такі «рибні» імена були популярні на всій території України.

Немога. Прізвище походить від загальноновживаного слова «немога», що означає стан залишкової втоми, повного безсилля.

Оселедько. Прізвище походить від «оселедець» — назви риби або української козацької зачіски.

Павленко. Означає син Павла (від лат. «paulus» — маленький, молодший). *Петренко* — нащадок Петра (від грецьк. «petros» — камінь, скеля).

Прокопович — нащадок Прокопа (з давньогр. «успіх»).

Сокіл. Прізвище за назвою хижого опоетизованого птаха сокола.

Ярушка. За однією з версій, прізвище веде свій початок від діалектного номінального «ярушка» — «різновид пшениці» (ярої).

Проведене дослідження переконує в тому, що ономастика тісно пов'язана з історією, географією, етнографією, а етимологія деяких українських прізвищ свідчить про зафіксовану на лексичному рівні сімейну спадковість, прямий та опосередкований зв'язок багатьох поколінь українців не лише з вітчизняною, а й зі світовою культурою.

М. Бондаренко

ФЕМІНІТИВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ДИСКУРСУ

М. Bondarenko

FEMINITIVES IN THE CONTEXT OF MODERN JOURNALISTIC DISCOURSE

У сучасному науковому дискурсі активізується увага щодо функціонування фемінітивів у контексті журналістського дискурсу й мовної політики ЗМІ в цілому. Зростання в засобах масової інформації кількості фемінітивів пов'язано передусім із загостренням питання гендерної рівності в Україні та посилення ролі жінок у соціально-політичному житті країни.

У контексті запропонованої теми передусім варто з'ясувати сутність ключового поняття. Так, словник гендерних термінів подає наступне визначення фемінітивів: це іменники жіночого роду (альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду), які називають жінок за різними характеристиками — посадою, професією, національністю, сімейним чи родинним статусом: льотчик — льотчиця, письменник — письменниця, професор — професорка, депутат — депутатка, прем'єр — прем'єрка, ректор — ректорка, кандидат — кандидатка, доктор —

докторка, експерт — експертка, ректор — ректорка, кандидат — кандидатка, декан — деканеса, хореограф — хореографиня, історик — історикиня, член — членкиня тощо.

Цікавими, на нашу думку, є структурно-семантичні особливості та способи творення фемінітивів. Як бачимо з вищенаведених прикладів, іменники-фемінітиви утворюються здебільшого від чоловічо-особових основ шляхом суфіксації. У мовознавчому дискурсі визначають більше десяти суфіксів, за допомогою яких можуть утворюватися назви осіб жіночої статі. Найпродуктивнішими в контексті журналістського дискурсу, звичайно, є суфікси -к-, -ин-, -иц-, -ес-, -ис. До речі, саме про них йдеться в оновленому правописі української мови (параграф 32). Так, суфікс -к- використовується найбільше за всіх, його поєднують із різними типами основ (міністерка, нардепка, лідерка, директорка). Суфік -иц- береться до уваги, якщо іменник чоловічого роду закінчується на -ень або -ник (очільник — очільниця, урядовець — урядовиця, авантюрик — авантюриця). Суфікс -ин- поєднується з іменниками, які закінчуються на -ець та загалом на приголосні (продавець — продавчиня, політик — політикиня, філолог — філологи́ня, філософ — філософі́ня). Менш поширеними є суфікси -ес- і -ис- (адвокатаеса, критикеса, актриса, редактриса).

До того ж, якщо проаналізувати ЗМІ, документи, архіви, словники, то можна побачити, що фемінітиви — це не данина моді, як часто вважають, вони властиві українській мові давно. Наприклад, у першому друкованому українському словнику «Лексисі» Лаврентія Зизанія (кінець XVI ст.) зустрічаємо такі жіночі словоформи, як дочка, невістка, молодиця, а в словнику Агатангела Кримського (початок XX ст.) — делегатка, інструкторка, інспекторка, друкарка, лікарка, викладачка, професорка, законодавиця, виконавиця тощо.

Звичайно, на сьогодні попит на фемінітиви значно зріс, оскільки зросла кількість жінок у різних професіях. Утім часто журналісти відмовляються використовувати у своїй роботі фемінітиви, аргументуючи це тим, що вони порушують стрункість тексту, є немилозвучними, а іноді навіть образливими. Утім повну відмову від фемінітивів на сучасному етапі вважаємо виявом гендерної дискримінації. Те, що українська мова на сьогодні активно фемінізується, — це безсумнівний факт. А першими на зміни в суспільстві мають реагувати саме засоби масової інформації.

Отже, зважаючи на вищесказане, можна зробити висновок, що фемінізація української мови, зокрема в контексті журналістського дискурсу, на сьогодні є цілком природним та позитивним процесом, який ще потребує докладного вивчення.

Д. Бутко

ВІСІМ СТОРІНОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ОСТАННЬОГО ЧОТИРИРІЧЧЯ

D. Butko

EIGHT UKRAINIAN LITERATURE PAGES OF THE LAST YEARS

Сучасна українська література є важливою ланкою культурно-інформаційного фронту війни України з російською навалюю. Кожен твір бійців цього фронту, серед яких є й представники ЗСУ, — це одна з численних сторінок нашої літератури, зокрема, розглянуті нижче вісім останнього чотириріччя.

«Район Д» (Артем Чех, 2019, Книга року ВВС, короткий список).

Збірка оповідань, де події об'єднані спільним часом, простором та людьми. Вона нагадує «Месопотамію» Сергія Жадана. Той самий посмак, ніби це щось на